

*Рощина Інна Олександрівна,
професор кафедри кримінального права та процесу
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ІНДИКАТОР ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ЮРИСТІВ

Так, на сьогоднішній день число заяв проти України, які очікують рішення Суду, становить приблизно 13 тисяч. Це близько 7% від загальної кількості всіх заяв, що очікують рішення Суду, або ж п'яте місце для нашої держави за кількістю заяв до Суду. Проте, не дивлячись на таку велику кількість заяв, тільки близько 3% з них будуть визнані Судом прийнятними і по ним буде винесено рішення. Решта 97% будуть відхилені як явно необґрунтовані відповідно до статті 35 Конвенції (умови прийнятності) ще при первинному розгляді Судом справи.

Заявники погано обґрунтовують свої скарги, недостатньо чітко і однозначно їх формулюють, що не надають достатнього доказової бази і т. д. У таких випадках в рішеннях Європейського суду можна часто побачити лаконічну фразу наступного змісту: «вивчивши всі матеріали справи і в межах входять в його компетенцію питань, Суд встановив, що вони не містять ознак порушення прав і свобод, передбачених положеннями, на які посиляється заявник [1]. Немає сумніву, що всі заяви до Європейського суду готують юристи.

У зв'язку з цим постає питання: «Чому переважна більшість заяв українців відхиляється Судом»? Причин цього кілька. Однією з них є погана підготовка юристів в Україні.

Насамперед тут слід зазначити, що кількість вузів в Україні перевищує кількість вузів у Франції, Німеччині, Італії, Бельгії, Голландії та Польщі разом узятих і це при тому, що в Україні близько 45 мільйонів чоловік, а в цих країнах близько 250 мільйонів. Усього в Україні в даний час налічується понад 860 вищих навчальних закладів і до сих пір жоден з них не зумів потрапити в серйозні світові рейтинги університетів [2].

Статистику, яка кількість з цих вузів готує юристів, нам не виявилось знайти. Однак їх кількість досить велика і явно не відповідає запитам практики. Тому, у багатьох з вузів, що готують юристів набір становить 20-25 студентів, що явно створює важке матеріальне становище в навчальному закладі. Керівництво в таких випадках доручає викладачеві читати 3-4 предмета, що явно позначається на якості викладання. Немає сумніву і в тому, що кваліфікований викладач не піде на такі умови роботи. Отже, на викладацьку роботу в таких вузах беруть без наукових ступенів і досвіду роботи, що знижує якість підготовки юристів.

Низька якість юристів не тільки негативно позначається на підготовці заяв до Європейського суду, але і на захист прав і свобод громадян України в національних судах, прокуратурі, поліції тощо.

Про низьку підготовку юристів в Україні, а також про її причини

висловлюють свої думки як вчені, так і практики.

Президент Спілки адвокатів України Т. Варфоломеева вважає, що підготовка юристів не скрізь на належному рівні, не можна назвати нормальним явищем підготовку юристів в непрофільних вузах, і там, де немає належної бази і фахівців. Вважаю, що немає необхідності в величезній кількості вузів (в тому числі бюджетних), що готують юристів, які залишаються потім незатребуваними або фахівцями вкрай низький професійний рівень. Звісно ж необхідним збільшити термін підготовки юриста, так як за чотири роки, з яких приблизно рік-півтора вивчаються загальні дисципліни, неможливо отримати знання, необхідні для юриста, і виробити у студента практичні навички [3].

Професор кафедри цивільного, господарського права та процесу Академії адвокатури України З. Ромовська пише – не думаю, що можна рівняти всіх під одну гребінку. Є вузи, які надають досить хороший рівень освіти. Я суджу по студентам-магістрам, які навчаються в Академії адвокатури України. Магістерський іспит в цьому році не здала одна студентка, яка закінчила юридичний факультет Київського національного університету культури і мистецтв. У неї однієї настільки погані знання або у всіх студентів цього вузу – я сказати не можу. Однак, на мою думку, «новоспеченим» вузам варто серйозно задуматися над якістю викладання фундаментальних дисциплін: теорії права і, безсумнівно, цивільного права. Коли юристи не знають цивільного права, зокрема, деякі випускники «міліцейських вузів», – на мій погляд, це серйозна біда [3].

Президент «Юридичного бюро Рижого» В. Рижій вказує, що рівень освіти юристів-випускників мене як керівника юридичного бюро не задовольняє протягом двадцятирічної юридичної практики. Упевнений, що багато шкоди приносить і ще принесе якості юридичної освіти так званий Болонський процес, який я розумію не інакше як «Болотський», від слова «болото». Я солідарний з тими керівниками вузів, які чинять опір впровадженню цього процесу. Чому ми повинні підлаштовувати або перебудовувати під якісь кредитно-модульні моделі наше юридичну освіту? Можливо, для окремих технічних спеціальностей така модель і прийнятна. Я як викладач і керівник юридичної компанії хочу мати живого юриста, говорить бажано на багатьох мовах, що володіє не тільки епістолярних мистецтвом, а й необхідною риторикою і ораторським мистецтвом, а не списує або шукає гарячково в Інтернеті або на стовпах курсові, дипломні роботи і інші письмові роботи, щоб «догодити» і набрати необхідну кількість кредитно-модульних балів. Схаменіться, панове з Міносвіти! Всі ваші аргументи про визнання таким чином українських дипломів за кордоном – ілюзія і обман молоді. Можу сказати ще жорсткіше – це процес обдурення наших громадян. За кордоном, як вже давно і на Україні, вірять і цінують не диплом, а професіоналізм працівника [3].

Суддя Конституційного Суду України В. Кампо переконаний, що можна виділити загальний недолік юридичної освіти на Україні: брак практичних знань і навичок у випускників. Вони могли б купувати їх на практичних заняттях, але це вимагає додаткових зусиль, нових капіталовкладень, яких не вистачає, зокрема, для створення студентських груп по 12 – 15 чоловік; збільшення

кількості аудиторій, викладачів і годин; підготовки об'ємних практикумів. Сьогодні більшість професорсько-викладацького складу юридичних вузів не вміє готувати практикуми і вести по ним практичні заняття. Рівень освіти випускників юридичних вузів потребує вдосконалення і зміниться, коли прийде усвідомлення нових освітніх технологій, а головне – коли зміниться ставлення влади до права [3].

Виходячи з вищевикладеного можна зробити висновок про те, що юридична освіта в Україні гостро потребує перетворення. З цією метою необхідно:

1. Скоротити кількість вузів, де готують юристів.
2. Збільшити термін підготовки юриста до 5 років.
3. Скасувати в юридичних вузах Болонський процес.

Список використаних джерел

1. Перспективы рассмотрения дел украинских граждан в ЕСПЧ. Еженедельник «ЮРИСТ & ЗАКОН». № 65.10. 2012 URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/75248_perspektivy-rassmotreniya-del-ukrainskikh-grazhdan-v-espch

2. Количество вузов в Украине превышает количество вузов во Франции, Германии, Италии, Бельгии, Голландии и Польше вместе взятых URL: http://ukrosvita.at.ua/publ/kolichestvo_vuzov_v_ukraine_prevyshaet_kolichestvo_vuzov_vo_francii_germanii_italii_belgii_gollandii_i_polshe_vmeste_vzjatykh/1-1-0-168

3. Как юристы оценивают уровень образования выпускников украинских юридических вузов. Юридическое образование. Вып 37 (612) URL: <https://pravo.ua/articles/kak-juristy-ocenivajut-uroven-obrazovanija-vypusknikov-ukrainskih-juridicheskikh-vuzov/>

Станько Ірина Ярославівна,
*здобувач кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ*

ФУНКЦІЇ НОРМ ПРАВА У ПРАВОВИХ СИСТЕМАХ СУЧАСНОСТІ

Норми права, як і принципи права, належать до найбільш поширених категорій права. Вони уособлюють одну з найхарактерніших його, як і інших соціальних регуляторів, ознак – нормативність. За всього плюралізму підходів до права, розмаїття моделей його розуміння (типів праворозуміння) в сучасному правознавстві практично відсутні концепції, які б заперечували б цю властивість (ознаку) права. Це проявляється зокрема в очевидній тенденції до діалектичного поєднання різних аспектів права, що знаходить свій прояв у численних варіантах